

Naročnina listu: --
 Celo leto . . . K 10—
 Pol leta . . . 5—
 Četrť leta . . . 2-50
 Mesečno . . . 1—
 Zunaj Avstrije: ---
 Celo leto . . . 15—
 Posamezne številke
 -- 10 vinarjev. --

STRAŽA

Inserati ali oznanila
 se računajo po 12 vin.
 od 6redne petivrstice: pri
 večkratnih oznanilih velik
 --- popust. ---
 „Straža“ izhaja v pon-
 deljek in petek popoldne.
 Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravništvo: Maribor
 Koroška ulica. 5. — Telefon št. 113.

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Z uredništvom se more govoriti
 vsak dan od 11.—12. ure dopoldne.

Najnovejše avstrijsko uradno poročilo.

Dunaj, 2. septembra.

Italijansko bojišče.

Tudi večeraj so opetovano obiskali italijanski zrakoplovci odprto mesto Trst ter vrgli na mesto z vsem 70 bomb.

Ob Soči večeraj ni bilo večjih bojov. Italijanski delni napadi na gorski planoti Bajnsica—Sv. Duh, pri Gorici in pri Jamljanah so bili izjalovljeni in so jim dale naše napadalne čete odgovor z vspešnimi protinapadi. Na ozemlju gore Sv. Gabrijela so naši topovi zadrževali sovražne množice čet. V noči na 1. september so naše hrabre čete tukaj vjele 10 sovražnih častnikov in 315 mož.

Vzhodno bojišče.

Sovražnik si je brezuspešno prizadeval z močnimi protinapadi izrgati iz rok uspehe, katere so dosegle naše zavezniške čete severozahodno od mesta Foksanj.

Avstrijsko večerno poročilo.

Dunaj, 2. septembra.

Po poročilih, došlih do 2. ure popoldne, je bilo bojno delovanje v nedeljo dne 2. septembra razmeroma slabejše.

Italijanske izgube.

„Berliner Tagblatt“ poroča, da je bil drugi italijanski glavni naval na našo fronto brezuspešen. Sila, katero je porabil Cadorna, pa je bila tako velika, da prekaša vse dosedanje laške napore. Cadorna je imel ob Soči tričetrť milijona mož. Italijanske izgube znašajo najmanj 150.000 mož in nad 10.000 vjetnikov.

Iz nemškega uradnega poročila.

Berolin, 2. septembra.

Francosko bojišče.

Silen artilerijski boj v središču flandrijske črte se noč in dan nadaljuje. Na grebenu Chemin de Dames so Francozi z naskokom odvzeli Nemcem prednjo bojno črto.

Macedonsko bojišče.

Pri Bitolju so pričeli Francozi napadati z velikimi silami. Sovražnik, ki je ob cesti v Prilep prodrl naprej, je bil poražen ali vjet, sovražni naval povsod odbit. Na Dobrepolju so se opetovano izjalovili novi srbski napadi.

Vsenemški imperializem.

Zadnje dni smo v časnikih brali izjavo nemškega „Nationalverbanda“, s katero pozivlje vlado, naj z vsemi sredstvi zatira vsako gibanje zoper zvezo z Nemčijo. Stvar zasluži, da se nekoliko pomudimo pri njej.

Že po naravnem pravu ima poedinec in država pravico, iskati pomočnika in zaveznika za čas sile in nevarnosti. Ravno tako je pa naravno, da pri sklepanju takih zvez odločuje ozir na lastno blaginjo: salus rei publicae suprema lex, blaginja (lastne) države je najvišji zakon. Nespametno in izdajalsko bi bilo, sklepati in zdrževati kako zvezo in jo tako daleč gnati, da je na škodo in propast lastni državi, korist pa donša le sozavezniku, ki se jo nalašč izkorišča. Tudi zvezo z nemško državo treba presojati po tem načelu: potreba in blagobit Avstrije je prva reč, zveza s to ali ono državo je le sredstvo,

ki se po potrebi ali okoliščinah lahko spremeni ali celo opusti. Nepobitno dejstvo pa je, da je avstromemška politika, katere zastopnik je sedaj National-Verband, ves čas vojne, da, ves čas, kar je Bismark skrpal trozvezo, glavna reč zveza z Nemčijo, blagor, moč in veličje Avstrije pa postranska reč. Vrednost zveze se ne presoja po interesih Avstrije, ampak interesi Avstrije po zvezi. Za Avstrijo mora biti vse dobro, kar služi čim tesnejši zvezi z Nemčijo.

Vsak pregrešek zoper naravno pravo se prej ali slej maščuje, temeljno zlo vse naše zunanje in notranje politike in vzrok sedanjih nadlog je, ker se pod vplivom vsenemškega imperializma postavlja na prvo mesto zveza z Nemčijo, blagor Avstrije pa je postranska stvar.

Iz nepreglednega gradiva, ki nam je na razpolago v tem oziru, navedemo le nekatera dejstva.

Zveza z nemško državo l. 1879 ni nastala iz dejanske potrebe avstrijske države, marveč Bismarck jo je potreboval, ker se je hotel zavarovati proti Franciji, ker mu je nasprotje med Avstrijo in Nemčijo bila največja ovira k veličju nove nemške države, nasprotno je upal z zvezo Avstrijo trajno prikleniti na Nemčijo in spraviti pod njen vpliv. (Gl. Sosnosky, Die Balkanpolitik Österreich-Ungarns II, str. 48, op.) V Avstriji še takrat niso pozabili l. 1866 in so imeli pomisleke zoper tako zvezo, toda avstrijsko zunanjo politiko je takrat vodil vsemogočni Andrassy, mož osebno plitve glave, toda korenit Madžar, hud sovražnik Slovanov in Rusije radi l. 1848. Ta mož je tedaj sklenil zvezo z Nemčijo, pri čemur so igrali znatno ulogo zelo človeški ozir. Andrassy je namreč imel hčer, Bismarck pa sina, in zdelo se je, da mladi Bismarck išče njeno roko. Do zaroke med Nemčijo in Avstrijo je tedaj prišlo, zaroka med Bismarckovim sinom in Andrassyjevo hčerjo pa je izostala; glavno je bilo itak doseženo.

Ta zveza je bila naperjena pred vsem proti Rusiji, Bismarcka pa to ni motilo, da je prav natihoma Avstriji za hrptom sklenil l. 1887 tajno zvezo tudi z Rusijo. Če bi takrat prišlo do bojnega spora z Rusijo, bi Avstrija ostala na cedilu, ker bi po tej tajni pogodbi Nemčija ostala nevtralna. Varstvo monarhije se je torej že takrat popolnoma podvrglo vsenemškemu interesom.

Na predvečer velike svetovne vojne je izšla že v 9. izdaji knjiga „Berlin-Bagdad, Neue Ziele mitteleuropäischer (v resnici vsenemške) Politik.“ Ta knjiga se je javno prodajala v avstrijskih knjigarnah, dasiravno vsebuje glede Avstrije naravnost velizdajске ideje. V tej knjigi se nahajajo naslednje zahteve:

1. Pasti mora ločitev obeh cesarstev in nastati ena velika nemška zveza pod hohenzollernskim gospostvom. Avstrijska dinastija se mora zadovoljiti s suvereniteto v upravi lastnih dežel. (Str. 38—39.)

2. Nemčija mora poseči v avstrijske razmere in razdeliti monarhijo tako, da se Nemcem zagotovi večina za vse čase. Nastale bi naslednje skupine: a) Stara Avstrija s Češko in Istro, b) Galicija in Bukovina, ki se ločita od ostalih skupin, c) Ogrska s Sedmograško, kateri se lahko priklopi Hrvaška s Slavonijo, dočim se Bosna in Hercegovina združita z Dalmacijo. Ta skupina dobi posebnega namestnika ali kakega nadvojvoda za upravitelja. (Str. 39, 41.) Kratko, izsiliti se mora izvršitev Schönererjevega linškega vsenemškega programa iz l. 1882. (Str. 41.)

3. Nemcem očita, da niso, znali doslej spraviti do veljave povsod svojega jezika kot gosposkega jezika (Herrensprache, str. 57). Združiti se morajo vsa nemška plemena in nemška oblast razširiti od Berlina do Bagdada. (Str. 69.)

4. Avstrija se mora preosnovati, ali vpogniti ali zlomiti (str. 68) v zmyslu vsenemške politike. Začeti treba hitro, drugače v svetu ne bo več prostora, kjer bi Nemeč (der Teutone) mogel nastopiti kot gospod (str. 69); če se dunajska vlada ne odloči, se bo Nemčija drugam obrnila (str. 79), t. j. združila bi se z Rusijo ali kako drugo državo proti nam.

Dogodki v naši zunanji in notranji politiki so se med vojno natančno vršili po vsenemškem načrtu. Vedno in dosledno so Nemci vojno razmotrivali iz nacionarno-vsenemškega, ne iz avstrijskega stališča. Ob začetku vojne je nemški cesar izrekel znane besede v državnem zboru, da ne pozna več strank, ampak le Nemce. Takoj so to obrnili tudi na avstrijske razmere. „Tagespost“ je n. pr. 3. okt. 1914 čobesedno pisala, da se besede nemškega cesarja mo-

rajo uveljaviti tudi v Avstriji, in vendar bi iz avstrijskega stališča edino pravilno bilo: jaz poznam samo Avstrijce, ne strank. Vsenemška politika je prožela vse sloje, od ministra Stürgkha doli do zadnjega pisarja pri okrajnih glavarstvih. Ta politika je zahtevala, slovanske narode v vojni kar največ decimirati, njih voditelje fizično in moralno uničiti, nenemško prebivalstvo kar največ iztrebiti in gmotno izsesati. Dočim so gališke in bukovinske žide ter erdeljske Švabe begunce naseljevali v najrodovitnejše spodnještajerske kraje in sicer, kakor se je neke-mu pastoru na Dunaju zagotovilo, izrecno s tem namenom, da se ti kraji ponemčijo, so naše slovenske begunce pustili po barakah trumoma umirati. Dalmacija z istrskimi otoki je skoraj lakote izumrla, dočim se je naš živež izvažal v Nemčijo. Seveda, ker tam doli je slovansko prebivalstvo in to se po vsenemškem programu mora decimirati.

Vsenemški imperializem je rodil nesrečno zvezo z Italijo in pripravil tla sedanji krvavi avstro-italijanski vojni. Zveze z Italijo niso l. 1882 ustvarile avstrijske koristi, marveč Bismarckova politika pod plaščem te zveze je bujno procvetovala irendentstvo v Primorju. Italija se je lahko pripravljala na odločilen trenutek. Vedno in vedno so Nemci podpirali Italijane proti lojalnim Hrvatom in Slovincem. Se neposredno pred vojno je Bülow mešetaril z avstrijskim ozemljem v Rimu in še povečal italijanski apetit po Trstu. Vsenemški program je, razširiti nemštvo do Adrije, Trst mora postati drugi Hamburg. To je pa nagnilo Italijane, da so hoteli „odrešiti“ svoje, v Trstu in Primorju po vsenemški politiki umetno vzgojene Italijane. Še vojna jih ni izmodrila. V knjigi R. Müllerja „Was erwartet Österreich von seinem jungen Thronfolger“, ki je izšla že med italijansko-avstrijsko vojno, se na str. 74 bere črno na belem, naj se primorskim Italijanom utrdi stališče nasproti Hrvatom, naj se jim dajo vseučilišča, kazine itd. in zajezi nasproti italijanskemu življu slovansko povodenj!

Knjiga „Österreich-Ungarns Schicksalsstunde“, ki je pisana tudi v vsenemškem duhu, nam daje lepo tolažbo, da bo po vojni nemška gospodarska politika nadkrilila avstrijsko in da ne moremo zahtevati da se Nemci radi bratstva v orožju pri pogajanjih udajo kakim sentimentalni darežljivosti, ampak ne bodo omahovali, kjer bi zahtevali interesi nemške gospodarske politike, da nam pred nosom zaloputnejo vrata! Pa jim tega tudi ne moremo zameriti, ker oni imajo dolžnost, do skrajnosti zastopati in varovati interese lastne države. Tako beremo črno na belem na str. 66 in 67 imenovane knjige, ki se neovirano prodaje v avstrijskih knjigarnah. Res jim ne moremo zameriti, tem bolj pa moramo občudovati kratkovidnost avstrijske politike, kateri je zveza z Nemčijo nad vse, lastni interesi pa postranska stvar. Slično smo že doživeli v Srbiji pred vojno. Vsenemško-madžarska politika je šeuvala Srbe proti monarhiji, med tem si je pa Nemčija osvojila na srbskem trgu prvo mesto (Sosnosky II, 191) in nemški konzul sam je hujskal zoper našo državo.

Vsenemški imperializem je posebljena neznosna nadutost, ki ne priznava nikomur drugemu kakih pravic, ne trpi nikogar poleg sebe kakor le v tla pomandrane sužnje, ta nestrpna nadutost in gospostvaželjnost je vzbudila sovražstvo celega sveta. Filozofija te odurne struje vidi le v nemštvu pravo človeštvo, kakor se izrazi znani dunajski fantast R. Krallik; kar ni nemško, je manj vredno, zato je v vsenemških „kulturnih“ ustih tako priljubljena psotka za Slovane: pes! To vsenemštvo se je navzelo blazne filozofije znorelega filozofa Nietzschea. Ta struja obvladuje našo politiko, odtod vsa naša nesreča. Temu vsenemškemu imperializmu se žrtvujejo najvitalnejše avstrijske koristi, med katerimi je prva mir, zastopnost, zadovoljnost narodov, ki tvorijo državo. Večji kakor Herkules bo, kdor oslobodi Avstrijo te more. Mi Slovani, ki se borimo — ne proti nemštvu, marveč proti izrodnom nemštvu, smo pravi nositelji avstrijske misli in še v večji meri ko pred 70 leti veljajo dandanes besede češkega zgodovinarja Palackega: Če bi Avstrije ne bilo, mi bi jo napravili!

Koristi lastne države naj bodo torej merodajne v presojevanju zveze z Nemčijo, le ozir na lastno dobrobit naj odločuje o vojni in miru. F.

Glasovi o novem ministru.

Dr. vitez Seidler je sestavil oziroma pomnožil svoje uradniško ministrstvo. V novem kabinetu sedi 10 Nemcev, 2 Poljaka, 1 češki plemenitaš, 1 Slovenec in 1 Rusin.

Vse stranke zavzemajo, kakor je soditi po doslikih izjavah, napram novemu Seidlerjevemu kabinetu čakalno stališče. Najmanj zadovoljni so s sestavo sededa Čehi, ki nimajo v ministrstvu ne enega zastopnika. Nemci in Italijani pa so huđi na viteza Seidlerja, ker je poklical v ministrstvo — Slovenca. Nemški listi rohnijo in zabavljajo ter odrekajo Jugoslovanom pravico do sedeža v kronskem svetu. Jugoslovanski klub še sicer ni zavzel svojega stališča napram novemu kabinetu, a toliko je že gotovo, da vitez Seidler s tem, da je poklical odličnega slovenskega uradnika v ministrstvo, Jugoslovanov še ni pridobil za-se. Naše stališče je jasno, naš program odločen: Deklaracija z dne 30. maja! Slovenci se sicer veselimo, da so tudi na najvišjem mestu upoštevali slovenski narod in so nam dali ministra, a dokler se naši zahtevi po jugoslovanski narodni avtonomiji docela ne ugoti, ne moremo iti z vlado. Vsako tozadevno avtonomno krparijo, bodisi po deželah, ali okrajih pa odločno odklanjamo.

„Slovenec“: „Da ne bomo dobili danes že parlamentarnega ministrstva, je bilo pri znanem stališču Nemcev, pred vsem nemških nacionalcev, ki vedno še sanjajo o nemških zahtevah in nemški nadvladi v Avstriji, že davno jasno. Naša avstrijska notranja politika je politika kolebanja in nihanja med dvomi in zmotami. Človeka, ki bi prišel s programom in korajžo z enim mahom razbiti stare, nevzdržne tradicije in ustvariti res novo, sodobno, demokratično, narode zadovoljujočo ogrodje države, z današnjim Seidlerjevim kabinetom nismo dobili. Avstrijska posebnost v tem smislu je današnji vladni program, ki je sestavljen tako modro in naravnost pitijčno z namenom, da bi ostal „volk cel in koza sita.“ Kde nam razloži nasprotja: Splošna smer notranje politike ostane neizpremenjena, a v isti sapi napoved času primerni premembe ustave in uvedbe narodne avtonomije. To se pravi, potolažiti je treba Nemce, da bodo mirovali, na drugi strani pustiti odprto možnost za uresničenje življenjskih zahtev nemških narodov. Ta program nam gotovo ni nalil čiste vode! Vendar pa dobi človek nehote iz tega vladnega komentarja utis, da nas pripravljajo vendar na tiste čase, ko bo treba igrati z odprtimi kartami in uresničiti zahteve narodov. Vprašanje je, kako daleč je še ta čas! Počakajmo! Eno pa nam je prineslo novo ministrstvo. Jugoslovani smo dobili zastopnika v kronskem svetu v osebi ministrskega uradnika sekcijskega načelnika v ministrskem predsedništvu Slovenca dr. Ivana Žolgerja. Delokrog Žolgerjev je še precej nejasen in mogoče preveč teoretičen. Toda led je prebit. Vlada hoče s tem pokazati, da se zaveđa važnosti jugoslovanskega vprašanja in da računa z Jugoslovani. To je uspeh taktike Jugoslovanskega kluba. V tem oziru pozdravljamo to imenovanje.“

„Slov. Narod“: „Očividno je, da ima imenovanje Ukrajince Horbačevskega in Slovenca Žolgerja bolj zunanepolitičen značaj. Z imenovanjem teh dveh ministrov se hoče na zunaj napraviti utis, da stoji narodnostno vprašanje v Avstriji v tako dobrem te-

ku, da sta postala pripadnika najbolj zastopljenih avstrijskih narodnosti člana ministrstva.“

„Grazer Volksblatt“ piše: „Novo ministrstvo se razlikuje od dosedanjega začasnega predvsem v tem, da so bili imenovani za ministre možje, katerim je poverjena čisto posebna naloga. Ti možje bi naj zgradili mostove med vlado in parlamentarnimi strankami in tako tem strankam pripomoči, da bi se mogle udeležiti pozitivnega delovanja sedanje vlade. Prvokrat sta bila vpoklicana v kronski svet en Slovenec in en Ukrajinec. Slovenec dr. vitez Žolger je prevzel posebno nalogo, da ustvari nekak zvezni člen med različnimi ministrstvi, kadar se bo šlo za važne odredbe, katere bi zahtevale nagle rešitve. Vendar s to misteriozno nalogo njegovo delovanje ne bo omejeno. Jugoslovani bodo smatrali v njem svojega pravega ministra-rojaka. Od njegove spretnosti in njegovega upliva na njegove rojake bo odvisno, ali bo dr. vitez Seidler dosegel svoj namen. Isto velja o Ukrajincu Horbačevskiju, ki je bil tudi osrečen z ministrstvom „in partibus infidelium.“ Imenovanje dr. barona Wieserja odgovarja željam Nationalverbanda, ki polaga veliko važnost, da se na važno mesto trgovinskega ministra postavi nemški uradnik. Kar pa se tiče imenovanja grofa Sylva-Tarouca za poljedelskega ministra, je to največje presenečenje, ker se tukaj ni toliko upoštevalo strokovno znanje, ki ga brezdvomno nima novi polje delski minister, temveč je bilo merodajno njegovo vodilno mesto najmočnejše stranke gosposke zbornice in češkega konzervativnega visokega plemstva. Grof Sylva-Tarouca je, kakor znano, pod vlado grofa Stürgkha prvi napadel vladanje s pomočjo § 14. Njegove zasluge za oživiljenje parlamentarnega delovanja so mu pridobile simpatije celo tistih političnih krogov, ki so svoj čas radi njegovega konzervativnega mišljenja stali z njim v odločnem boju. — V političnem oziru hoče nova vlada izvršiti preureditev države in sicer na podlagi narodne avtonomije v okviru kronovin. Ministrom, ki so odvezeti Jugoslovanom, Poljakom in Ukrajincem, bo poverjena visoka naloga, da delajo ugodno razpoloženje pri svojih rojakih za rešitev vprašanja narodne avtonomije. Pri Rusinih bo ministrski predsednik še najlože našel ugoden sprejem, ker imajo Rusini samo eno skrb, da se jih z ustanovitvijo poljske države popolnoma ne pritisne ob steno. Čehi po dolgem niso zastopani v vladi. Vsled tega se mora novega poljedelskega ministra smatrati kot moža, ki je s svojimi dobrimi vezami z zmernim češkim krilom pripraven, da pri narodni spravi na Češkem ugodno upliva s svojim nastopom. Poljaki, ki še vedno vihtijo proti dunajski vladi težke gorjače in so zaradi bližajočih se dogodkov v kongresni Poljski zelo razburjeni, so dobili v naučenem ministru Cwiklinskem in ministru-rojaku Twardowskem svoje zaupnike. Ali bodo ti uradniki imeli na svoje rojake toliko upliva, da bi mogli pospeševati delo narodne spravljivosti, je še vedno veliko vprašanje.“

„Tagespost“: „Novo ministrstvo ima dva značilna znaka: Splošno ima uradniški značaj, sicer je pa naslonjeno na parlamentarni kabinet s tem, da je bil pozvan za poljedelskega ministra načelnik gosposkozbornične desnice grof Sylva-Tarouca in da je bil za takozvanega jugoslovanskega posredovalnega ministra imenovan dr. vitez Žolger in za trgovinskega ministra bivši prvi predsednik avstrijskega političnega društva dr. vitez Wieser. Prva dva sta gotovo osebi močnega političnega kova, tako, da se ne more zgovoriti o uradniškem kabinetu. Nova vlada torej tu-

di ni stalna z ozirom na zaželjeno parlamentariziranje vlade in vendar tudi ni nobeno prehodno uradniško ministrstvo. Značaj novega ministrstva je posebno karakteriziran po dveh osebnostih: po grofu Sylva-Tarouci in po dr. vitez Žolger. Posebno pogloblje za-se je imenovanje dr. viteza Žolger za ministra in sicer je to poseben kapitel za alpske Nemce. Dr. vitez Žolger je posebno podkovan v državno-pravnih znanostih, on je prvi Slovenec, ki je bil pozvan v kronski svet. To daje že več pojasnil, pred vsem takih, ki pri alpskih Nemcih niso brez skrbi. Prihodnjo nedeljo (dne 2. septembra) bodo imeli južnoavstrijski Volksrati v Mariboru posvetovanje, ki se bo gotovo podrobno pečalo s tem imenovanjem. Imenovanje jugoslovanskega ministra se sicer ni dalo več prepričati. Ali pa bo to imenovanje koristilo sedanjemu kabinetu, je drugo vprašanje. Nemci hočemo čakati, da vidimo, kako se bo držala nova vlada, kaj bo delala in kaj bo opustila.“

Italijanski poslanec v avstrijskem državnem zboru dr. Bugatto je mnenja, da je imenovanje Slovenca za ministra otežkočilo stališče Italijanov. Rešitev narodnega prava se ne more več odlagati.

Minister dr. Ivan vitez Žolger.

Prvi slovenski minister dr. Ivan vitez Žolger je bil rojen leta 1867 v Devini pri Slov. Bistrici na Slovenskem Štajerskem in je torej naš ožji rojak. Leta 1894 je bil promoviran za doktorja prava sub auspiciis Imperatoris ter je vstopil v službo politične uprave na Štajerskem, odkoder je prišel leta 1898 v naučno ministrstvo in leta 1902 v ministrsko predsedstvo. Leta 1907 je postal načelnik državno-pravnega departementa v ministrskem predsedstvu. To je velevažen urad, ker se v njem rešujejo vsa velika in težka vprašanja, tičeča se nagodbe z Ogrsko. Dr. vitez Žolger je postal tedaj ministerjalni tajnik in leta 1915 sekcijski šef. Leta 1917 je dobil dr. Žolger viteški stan. Od leta 1899 je dr. vitez Žolger tudi privatni docent na pravni fakulteti dunajskega vseučilišča. Tudi kot juridični pisatelj si je dr. Žolger pridobil velik ugled. Spisal je več razprav in knjig in je zlasti veliko in zaslužno pozornost vzbudilo njegovo delo o avstro-ogrski nagodbi, ki je izšlo leta 1911. Sploh je dr. vitez Žolger danes priznan za eno prvih avtoritet v nagodbenih stvareh. Glasom cesarskega lastnoročnega pisma je dr. vitez Žolgerju v novi vladi določen prav poseben delokrog.

Delokrog ministra dr. Žolgerja.

„Neue Freie Presse“ poroča: V zvezi z vojno se pojavljajo v delokrogu avstrijske vlade razna vprašanja, ki se dotikajo pristojnosti različnih resortov in ne morejo biti rešena enostransko le od ene centrale. Te zadeve tvorijo predmet interministerjalnih posvetovanj, ki rešijo zadevo in odstranijo vsaj sporne točke. Nato se predložene ministrskemu svetu v končno rešitev. Zato je bilo potrebno, da se dobi nevtralna oseba, ki bi imela avtoriteto in zmožnost, da vodi interministerjalna pogajanja in spravi sporne točke med seboj v skladje. Ta naloga je poverjena dr. vitez Žolgerju. Na željo ministrskega sveta bo predsedoval takim interministerjalnim posvetovanjem, na drugi strani pa bo skrbel, da se take zadeve hitro rešijo. Istotako bo dajal kot član ministrskega sveta informacije posameznim ministrom. Toda meritorna pristojnost posameznih resortov s tem ni dotaknjena.

LISTEK.

Materina beseda.

(Za „Stražo“ napisal profesor Anton Rabuza.)

(Konec.)

Tedaj pa je ljubi Bog dopustil, da je pogledala mila mamica iz nebes na svojega smatni pogubi tako blizu stoječega otroka in mu pošepnila lahno, komaj slišno na uho:

„Mirko, moli rad, na Boga ne pozabi, pa molitev se spominjaj, ki si jih molil z mano jutraj in zvečer!“

Mirko se je globoko oddahnil. Tajni, nežni ta glas mu je zbudil spomine na nežna leta, na milo mamico, ki jo je tako ponižno, tako spoštljivo ljubil, a že dolgo, dolgo pozabil.

Zamišljen je odšel iz mosta in se vrnil proti domu in z mešanimi čustvi, zdaj žalosti zdaj veselja, razmišljal, kako se bo razvozljajal iz neprijetne denarne zagate.

Pisarij je okoli svojim znancem po domači zemlji, toča prihajali so žalostni odgovori: „Nimamo, sami potrebujemo.“

Tik pred usodepolnim, odločilnem dnevom pa je prišla pomoč. Usmilil se ga je bil daljni znanec, ki je imel usmiljenje z ubogim siromakom in mu posodil na osebno čast 100 goldinarjev.

Mirko se je oddahnil. Šel je k izkušnji, poravnal zastareli dolg pri gospodnji, nato pa krenil z najboljšimi tovariši siromaki v gostilno, da vredno proslavi svoj odhod iz visokošolskega mesta. Na drugo v tem veselju ni utegnil misliti. To mu je bila glavna misel, še enkrat se poveseliti v veseli druž-

bi, predno vzame slovo od tovarišev visokošolcev. Je že tako običaj in Mirko ni hotel prenarediti, kar je bil sprejel kot sto- in stoletno sporočilo.

Prešli so bili tudi ti veseli trenutki in Mirko je vstopil, ker ni mogel ravno dobiti primerne službe, v pisarno nekega odvetnika v domovini. Svoje lahkomišljenosti ni mogel še tudi sedaj ne prav odločiti.

Bil je ravno božični večer. Mirko je sedel kot povabljen, prisrčno sprejet gost pri svojem gospodarju v elegantno opremljeni sobani krasne predmestne palače.

Bogati gospod je bil dal pripraviti svojim otročičkom v veselje veliko, visoko, do stropa segajoče božično drevo, vseprek ozaljšano in prepreženo s srebrnimi in zlatimi nitkami, razsvetljeno z nebroj lučkami in svečicami, na vejah razobešeno nešteto drobnarij in sladkarij, pod drevesom na napol nizkem krasnem stolu pa težko obložene darove.

V mehkem naslonjaču, rdečebaržunasto prevlečenem, je sedel zamišljeno Mirko, puhal pred se dim fine cigarete in malomarno odgovarjal na razna vprašanja svojega prijaznega gospodarja.

„Zorica, daj, zaigraj nekaj na novem glasovirju, ki si ga danes dobila za božičnico, zaigraj nekaj veselega, da bo naš gospod bolj dobre volje!“

In malo, osemletno dekletce poslušno prisede b krasnemu, zlatookovanemu, umetno izdelanemu glasovirju in v zadregi ne vedoč, kaj bi zaigralo, se spomni na opomin svoje učiteljice, ki jo je nalašč za ta večer priučila božično pesem, udari boječe na tipke in zapoje ono staro, tolikokrat ponavljano, vedno lepo, ganljivo pesem:

Sveta noč, blažena noč,
Vse zdaj spi, je polnoč,
Guva Deva, Jožef le tam

V hlevcu božjem Detee nam
Spavaj, Dete, sladko!

„Dobro, bravo“, se razveseli iznenadeni oče in poljubi otroka.

Ko pa se ozre, vidi solzo v očeh svojega gosta, ki jo je ta zastoj skušal prikriti. Komaj se je odtegnil raznim razburljivim, skrbnim vprašanjem, ali se mu je kaj zgodilo, ali je žalosten, ali se je nečesa spomnil. Z različnimi izgovori in s splošnimi besedami se poslovi od prijaznega gospodarja.

Zamislil se je zopet v lepo preteklost nedolžno otroških let, spomnil se je svoje dobre mamice, ki mu je ta večer zopet kakor onokrat na graškem mestu stopala pred oči in ga spomnila lepih, srečnih časov, ko je tako pokorno, radevoljno, ljubeče pokleknil z mamico pred borno razpelo in molil jutranje in večerne molitve.

In storilo se mu je milo in sklenil je za trdno, oživiti in obnoviti ono priprostost in pobožnost spomnivši se besede: Če ne bodete tako kakor ti-le mali otroci, ne pojdete v nebeško kraljestvo!

Od tega je preteklo že veliko let in Mirko je kot mož sivih las rad pripovedoval o svoji dobri in skrbni mamici in strogem očetu.

„Zdaj na stara leta“, je rekel, „spoznam, zakaj so oče nasprotovali mojemu študiranju. Kar so mati hoteli odvrniti z molitvijo, so oče hoteli odvrniti z nasprotovanjem, dobro vedoč, da se fantje, ki grede v mesta, radi odtegnejo domačim navadam, domačemu jeziku, domači pobožnosti. Slišal sem očeta pozneje večkrat modrovati, da bi radi dali fanta študirat ker se fantje tam v mestu visoko izobrazijo, toda tudi zelo radi izpridijo in to vse radi nesrečne, brezbožne, mestne družbe, visoke in nizke. Dobri oče, skrbna mati, blag Vama spomin, posebno pa materi, katere molitev omehči tudi najtrše srce in ga pripravi na pravo pot namaj.“

Ljudska šola in vojska.

Pod tem naslovom razpravlja nemški pisatelj Karl Jentsch v podlistku dunajskega lista „Zeit“ od dne 21. decembra 1916 o uspehih nemške ljudske šole v vojni. Povod razpravi je zbirka neke ljudske šole v Lipskem: „U-Boot und Wirtschaftsleben. Das Wirtschaftsleben im Gesamtunterricht der Arbeitseule. Mi fünf doppelseitigen Kunsttafeln und 75 Abbildungen im Text.“ (Im schulwissenschaftlichen Verlag von A. Hahn in Leipzig, Prag und Wien, 1916.) Zbirko so sestavili učenci, redigiral jo je učitelj Walter Thielemann. Ko je pisatelj dovolj nahvalil delo učencev, ki so obdelali razna gospodarska vprašanja in sestavili več statističnih tablic, pravi proti koncu:

„Pri tem pa se nam vzbujajo pomisleki. Ali bodo ti dečki, katerih inteligenca je tako visoko razvita, ki so vajeni tako mnogostranskega duševnega dela, in ki so prodrli tako globoko v najrazličnejše panoge znanosti, bodo-li vzdržali pri brezdušnem, enoličnem, čisto mehničnem poklicnem delu? V tem vprašanju se zrcali socialni problem modernih kulturnih narodov, obenem problem zunanje politike. Že več nego 30 let zastopam sledeči program: Narod, ki je do najnižjih slojev prepojen s šolsko izobrazbo, vajen duševnega dela in finejših potrebščin, takšen narod nima več delavcev za brezdušna, umazana in naporna nižja dela. Zato potrebuje takšen narod za nižja dela delavcev iz drugih, manj izobraženih plemen. Temeljito pomoč bi prineslo razširjanje nemškega gospodarskega ozemlja čez Vzhodno Evropo in Zapadno Azijo, bodisi v obliki aneksij ali pa s tem, da bi se te dežele na kak drug način priklopile Nemčiji in mirnim potom prišle pod nemški vpliv. Tako bi se zadostilo trem nujnim potrebam nemškega naroda: 1. S povzdigo poljedelstva v teh malo obljudeh in slabo obdelanih deželah bi se odpomoglo pomanjkanju živil in krmil. 2. Preostajajoča nemška inteligenca bi bila preskrbljena z znanstvenim, umetniškim, upravnim, vodilnim in nadzorovalnim delom. 3. Za nižja opravila bi imeli potrebno število voljnih delavcev.“

Tako Karl Jentsch. Za nas je to dragoceno priznanje. Kar je mislelih Slovencev, so sicer davno že vedeli, da zahtevajo Nemci pri nas vse uradniške, vodilne in nadzorovalne službe (točka 2), Slovenci pa bi naj bili hlapeci in dekle, viničarji in nižji delavci pri poljedelstvu, v rudokopih in tovarnah (točka 3). Zato sistematično oviranje našega šolstva in naše izobrazbe. Jentsch sam priznava, da je njegov program v nasprotju z demokratičnim idealom, ki zahteva za vse državljane ne le jednake dolžnosti, ampak tudi jednake pravice in jednako izobrazbo. Mi pa dodajemo, da Jentschev program mora prejeti slej dovesti državo do propasti. V vseh narodih je sposobnost in nadarjenost enakomerno razdeljena. Ako pa se sposobnost in nadarjenost pri enem narodu zatira, potem pridejo nesposobni in manj nadarjeni ljudje drugega naroda na vodilna mesta, koder svoji nalogi niso kos in tako škodujejo ne le zatiranim narodom, ampak tudi celotni državi, ki mora nazadnje propasti. Dokaz za to nam je — stara rimska država, da ne iščemo drugih vzgledov!

Wilsonov odgovor na papeževo mirovno noto.

Angleški poslanik v Vatikanu je izročil dne 30. avgusta popoldne papeževemu državnemu tajniku Wilsonov odgovor na papeževo mirovno pismo. Odgovor nosi podpis državnega tajnika Združenih držav Severne Amerike, Lansinga. Popolno besedilo Wilsonovega odgovora so priobčili italijanski listi dne 31. avgusta v obliki brzojavke iz Washingtona. Wilsonov odgovor ni tako odločno odklanjajoč, kakor so ga razni listi v izvlečku objavili ter se sklepčno glasi:

„Besedo, katero je izpregovorila sedanja nemška vlada, se ne more smatrati kot trajno jamstvo, razen če to besedo izrecno ojači in potrdi tako odločilen dokaz dobrohotnosti in namenov nemškega ljudstva samega, da jih po pravici zamorejo sprejeti druga ljudstva na svetu. Mi moramo, tako se glasi v zadnjem odstavku, počakati na te nove dokaze namenov velikih ljudstev osrednjih velesil. Dal Bog, da bi se kmalu in tako nudili, da bi zopet upostavili zaupanje vseh ljudstev v dobro vero narodov in za možnost mirovnega zedinjenja.“

Italijanski listi, ki hujskajo k vojski in tudi taki, ki bržčas pišejo v vladinem sporazumljenju, naglašajo v Wilsonovem odgovoru posebno one besede, ki se nanašajo na odklonitev ter pristavljajo, da ta odklonitev papeža ne more razžaliti ter da papež ne bo mogel odrekati Wilsonove dobre volje.

Izmed angleških listov piše n. pr. „Morningpost“: Wilsonov odgovor je tak, kakoršnjega morejo čati tisti, ki se nočejo ukloniti Nemčiji. — „Times“ piše: Wilsonov odgovor je tak, kakoršnjega smo pričakovali, da bi mir, ki bi se sklenil sedaj, prinesel samo konec sovražnosti, ne prinesel bi pa trajnega miru, kakoršnjega si želi papež in demokratična načela. — „Daily Chronicle“ pa piše: Wilsonov odgovor je poziv na ljudstva Nemčije preko glav njihovih vladarjev, da se Amerika ne mara spuščati v

mirovna pogajanja na podlagi status quo ante bellum, t. j. na podlagi posestnega stanja, kakor je bilo pred vojsko. — V sličnem smislu pišejo skorodane tudi vsi ostali angleški listi.

Italijansko bojišče.

Ednajsta ofenziva ob Soči je že močno ponehala. Vsled izborne obrambe naših čet in ogromnih sovražnikovih izgub — padlo je baje že do 150.000 Italijanov — je Cadorna odredil, da Italijani zadnje dni ne napadajo več s tako silo kot prve dni. Poročila iz vojnega tiskovnega stana naglašajo, da je ofenziva zlomljena in da sovražnik ne more nikjer več naprej. Zadnje dni je bila najhujša borba na prostoru med Gorico in Tolminom. Sovražnik je na visoki planoti Bajnsica prodril z ogromno silo samo malo naprej. Vzhodno od Gorice so naši Laha vrgli nekoliko nazaj. Na Grmadi nič posebnega. — Laški letalci mečejo vsak dan in vsako noč bombe na Trst. Poškodovanih je več hiš, ubitih precej ljudi. Bomba je zadela tudi palačo tržaškega knezoškofa in mestno hišo, ki je močno poškodovana.

Italijanske rezerve izčrpane?

Svoje rezerve so Italijani najbrže že precej porabili. Polki, ki so se še pred kratkim bojevali na Tirolskem, stoje sedaj ob soški fronti. Tudi svojo kavalerijo pošiljajo Italijani brezobzirno v strašansko ogenj.

Francoske infanterije ni ob Soči.

Trdilo se je, da nastopajo v ednajsti soški bitki tudi francoske pehotne čete. Ali sedaj se s francoske strani razglša, da te vesti ne odgovarjajo resnici. Italijani imajo res francoske in angleške topničarske častnike in letalce, ali francoskih pešcev ni v italijanski armadi.

Francoski, angleški in ameriški topovi na Krasu.

Dopisnik lista „Pester Lloyd“ poroča: Francoski in angleški strokovnjaki so prišli ob svojem posetu italijanske fronte do prepričanja, da se morejo na Krasu doseči uspehi samo z veliko vporabo težkih in najtežjih topov. V svrhu uničenja pozicij, porušenja kavern in preprečenja dovoza raznih važnih potrebščin, se mora vsa fronta pretvoriti v ogromno fronto topov, razen tega morajo pomagati z boka enote vojnega mornarice. Angleški topovi sestave Lagove, ki so bili prvič vporabljeni v bitki pri Somi, in ameriški železniški topovi palijo iz okolice Tržiča z ameriško municijo. Granate, napolnjene z dušljivimi plini, so iz francoskih tovarn. Zadušljive granate so napolnjene s fosgenom, ki povzroča smrt z groznimi bolečinami. Aviatiki mečejo steklenice, polne tekočine, ki razvija zadušljive pline.

Na drugih bojiščih.

Na ruskem in rumunskem bojišču je manjši, a srditi spopadi severovzhodno od Tarnopola, vzhodno od Černovic in pri mestu Foksani. Položaj se ni spremenil.

Na francoskem bojišču hudi artilerijski boji v Flandriji in težki francoski navalni na nemške postojanke v Champagni pri Hurtebise ob grebenih gorovja Chemin des Dames, kjer se je Francozom posrečilo potisniti nemško bojno črto nekoliko nazaj. Na ostalem delu fronte hudi artilerijski boji. Francoski listi pišejo, da se bo koncem meseca septembra ameriški glavni stan že nahajal na francoskem bojišču.

Na macedonskem bojišču živahno gibanje Francozov pri Bitolju, kjer so bili močni francoski napadi odbiti; nadalje krvavi spopadi ob kolenu reke Črne, na Dobrem polju ter ob reki Vardar. Vsa znamenja kažejo, da bo prišlo na tem bojišču v doglednem času do važnih vojnih dogodkov, kajti Venizelos mobilizira grško armado, katera se bo udeležila bojev na macedonskem bojišču.

Politične vesti.

Posvetovanja v Zagrebu in Sarajevu. „Slov.“ poročajo iz Dunaja dne 30. avgusta: „Včeraj je došel dr. Korošec, načelnik Jugoslovanskega kluba, v Zagreb, da se posvetuje s hrvatskimi politikami o skupnih ciljih in potih jugoslovanske politike. Sinoči se je odpeljal iz Dunaja v Zagreb tudi dr. Krek. Dr. Korošec odpotuje iz Zagreba v Sarajevo, da ondi s hrvatskimi, srbskimi in muslimanskimi jugoslovanskimi politikami nadaljuje že na Dunaju započete razgovore o rešitvi našega jugoslovanskega vprašanja.“

Posvetovanja Poljakov v Krakovu. V Krakovu se je včeraj pričelo veliko zborovanje poljskih državnih in deželnih poslancev in zastopnikov poljskih

političnih organizacij. Na zborovanju se razpravlja vprašanje o zedinjenju kongresne Poljske z avstrijskimi poljskimi pokrajinami in o prikloplitvi cele Poljske k Avstriji. Poljski voditelji se bodo tudi posvetovali o stališču napram novim dogodkom v kongresni Poljski, posebno z ozirom na pritiskanje Nemcev na Poljake. Posvetovalo se bo tudi o vprašanju državnega in narodnega sveta. Posvetovanju pripisujejo veliko važnost.

Poljska politika. Prihodnje zasedanje državnega zbora utegne pokazati čisto novo orientacijo poljske politike. Poljski državni svet v kongresni Poljski se je razšel, kar pomeni popolnoma novo smer poljske politike napram Nemčiji. Nemški listi o tem še ne pišejo, bodisi da niso informirani, bodisi da bi radi prikriji ta najnovejši polom nemško-prusovske politike na vzhodu. S tem so prekinjene vse dosedaj obstoječe vezi poljskega naroda z nemško državo. To se je zgodilo v istem času, ko je avstrijski cesar izdelal odločbo, da se vodstvo v vojaški guberniji lublinski poveri državnemu svetu, čegar sodniki naj sodijo v imenu kraljevske krone poljske. Da naša in nemška politika na Poljskem ne tečeta vspretno, je bilo znano že dolgo. Tu je zopet eden izmed mnogih znakov tega navskrižja, iz katerega pa se doslej menda še noben naš diplomat in politik ni učil. Prihodnje zasedanje bo stalo skorogotovo v znamenju popolnoma protinemske politike, ki pa ne bo omejeno le na Poljake. — Čudno tudi zveni odredba, da se bo odslej poljsko armado pod avstrijskim poveljstvom postavilo na fronto. Mogoče pa je le Avstrija v poljskem vprašanju zmagala nad Nemčijo in njenimi diplomati.

Pašič zahteva Črnogoro. List „La Nation“ je pisal dne 24. avgusta glede na Pašičevo zahtevo, da se naj razdeli Avstrija: Zelo smešno je, ker to zahteva minister, ki nima niti najmanjšega koščka zemlje več. Pašičeva zahteva je taka, da popolnoma opravičuje osrednji velesil, ki trdita, da tvori prvi in glavni člen velesrbskega programa razdelitev Avstrije. Sicer je pa po zahtevi Srbije v prvi vrsti ogrožena Črnogora, ker je njen nekdanji zaščitnik sklenil, da mora v korist večje Srbije izginiti.

Mura dela mojo na severovzhodu, ne Drava!

„Straža“ je nedavno pisala, da so kranjski in primorski listi v veliki zmoti, ko vedno pišejo, da je slovensko ozemlje le „med Dravo in Adrijo“ in ne med Muro in Adrijo. V „Slov. Narodu“, „Slovencu“, „Edinosti“ in v nekaterih hrvatskih listih pa smo kljub našemu opominu čitali še vedno: „... Slovenec med Dravo in Adrijo.“ Čudimo se, kako more kak jugoslovanski urednik napisati kaj takega. Severno od Mure prebiva na avstrijskem in na ogrskem ozemlju nad 100.000 Slovencev v enotnem ozemlju. Z veseljem konstatiramo, da je „S. N.“ dne 30. avgusta priobčil notico „Od Mure“, v kateri piše: „... Kaj pa s tisoči Slovencev med Muro in Dravo, na levem bregu Drave in na desnem bregu Mure? Jezikovna meja sega čez Arvež do Ščavnice (Stainz), čez goro Radl do Spodnje Mute. Naj se ti trpini izroče nemčurstvu? V Medjimurju, po Bakonskem lesu, po Kalvinskih hribih proti Budimpešti, proti Šopronju, pri Radgoni na levem bregu Mure živi kakih 90- do 100.000 Slovencev. Kalvinci na Ogrskem imajo še slovenske pridige in govore lepo slovenščino. V svojem narečju so ohranili in rabijo celo aorist in druge oblike stare slovenske govorice. Župnik Klekl izdaja versko politični list „Novine“, kar je neprecenljive vrednosti. Jezik v tem listu je sicer mešanica prekmurščine in pravilne slovenščine, vendar ga tamošnje ljudstvo rado čita. — Rojaki slovenski, zanimajte se tudi za Slovence na Ogrskem.“

Cenzura in obsedno stanje na Nemškem. Glavni odsek državnega zbora je odklonil socialdemokratski predlog na odpravo obsednega stanja, pač pa je sprejel predlog večine, naj se odpravi politična cenzura.

Tedenske novice.

Duhovniške vesti. Č. g. Josip Mihalič, dozdej župnik pri Sv. Barbari pri Mariboru, je bil v soboto, dne 1. septembra, slovesno ustoličen na župnijo Sv. Marije v Slivnici. Na mnoga leta! — Č. g. Ernest Vidic je imenovan za kaplana na Prihovi.

Preč. g. Janez Kozinc, župnik v Slivnici pri Celju, kateri je pred šestimi leti na levem očesu oslepel, je pretekli dne obolel kar nepričakovano tudi na desnem očesu in sicer tako nevarno, da je treba največje previdnosti in najspretnейše zdravniške pomoči, da tudi na tem očesu ne oslepi. Dne 29. avgusta se je pripeljal v Gradec k usmiljenim bratom, toda moral je v deželno bolnico na kliniko za oči, kjer mora ostati najmanj tri tedne pod strogim zdravniškim nadzorstvom. Blagi gospod se priporoča svojim župljanom in č. gg. sobratom v pobožno molitev. — Čislane mu g. župniku želimo iz dna srca skorajšnjega popolnega ozdravljenja!

Lep uspeh slovenske cesarske slavnosti. Cesarska slavnost v mariborskem Narodnem domu dne 19. avgusta je vrgla nad 2000 K čistega dobička za vdove in sirote vojnih žrtv mariborskega okraja.

† Učitelj Vranker. Na svojem posestvu v Vreji pri Ptujju je umrl leskovski učitelj g. Vranker. N. p. v m.!

Dalmatinski poslanec Juraj Biankini je slavil dne 30. avgusta t. l. 70letnico svojega rojstva.

Hrvaška katoliška književnost. Zbor bogoslovne mladine v Zadru nam piše: Naša „Pisma seoskog župnika“ dotiskana su, i već smo počeli s njihovim raspačavanjem. O njima evo što piše god. 1908. „Vrhbosna“: „Jeda učeni svećenik iz Osijeka piše nam onomadne o ovim u istini prekrasnim pismima: „Za svećenstvo je to štivo prava mana nebeska. I sam, prem posve nesposoban za pastvu, očutio sam žalost, što nijesam u pastvi, kadgod sam pročitao koji od tih listova.“ Posve se slažemo s učenim prijateljem, te u interesu naše katoličke stvari, molimo ovdje osobito bracu dušobrižnike, da čitaju ovo krasno štivo... i da se ugledaju u tako lijepe i za jednog dušobrižnika kao s neba poslano izglede. Videte vocationem, fratres! (I. Kor. 1, 26.)“ Pa ko da ih onda što prije ne naruči, da se naučije ove „mane nebeske“? Knjiga stoji bez poštarine 2.50 K, za bogoslove i dake 2 K, s poštarinom 2.70 K, za bogoslove i dake 2.20 K. Knjižarama in trgovina dajemo obilni popust od 20%. Najbolje novac poslati unaprijed. Narudžbe prima. — Zbor bogoslovne mladine u Zadru.

Dijaški kuhinji v Mariboru so darovali p. t.: Ivan Atelšek, kaplan, Sv. Marko pri Ptuj, nabral na primiciji č. g. Alojzija Ciglarja 64.12 K; M. Zadravec, primicijant, Središče, nabral na svoji primiciji 32 K; Matija Krevh, kaplan, Remšnik, nabral pri odhodnici č. g. župnika Antona Podvinskega 33 K; Ivan Grobelšek, župnik, Gomilsko, v spomin č. g. kurata Fink 10 K; Ivan Zotter, nadučitelj, Gomilsko, v spomin č. g. kurata Fink 10 K; Franc Bratušek, župnik, Svetinje, 10 K; dr. Florijan Kuvovec, odvetnik, Slov. Bistrica, sodna poravnava Donik kontra Tomazini 5 K; c. kr. sodišče v Gornjemgradu iz zapuščine na Dunaju č. vojaka Josipa Ajnik 19.05 K; Ivan Vreže, c. kr. profesor, nabral v prijatni družbi pri č. g. dekanu na Ponikvi 13 K; J. Arzenšek, kanonik, Maribor, 10 K; Josip Weixl, župnik, Sv. Križ pri Ljutomeru, nabral od pogrebcev na pogrebu č. Jakoba Majcen 3 K; M. Krevh, kaplan na Remšniku, nabral na duhovni konferenci v Marenbergu 35.10 K; Ivan Vrbanjšak, novomašnik, Sv. Križ pri Ljutomeru, nabral na svoji primiciji 50 K; Jožef Weixl, župnik, Sv. Križ pri Ljutomeru, nabralo na njegovi srebrni maši 111 K. — Vsem gg. darovalcem iskrena hvala!

Zasebni uradniki in uradnice na Kranjskem, Slovenskem, Štajerskem, Koroškem in Primorskem se opozarjajo, da se bo vršil začetkom meseca septembra v Ljubljani ustanovni občni zbor Društva zasebnih uradnikov in uradnic na slovenskem ozemlju. Društvu more pristopiti kot član vsak uradnik ali uradnica katerekoli narodnosti, ki biva na imenovanem ozemlju. Namen društva bo pred vsem zastopati stanovske koristi zasebnega uradništva, skrbeti za izboljšanje gmojnega položaja, člane strokovno izobraževati, nuditi jim v potrebi podpora sredstva, skrbeti v brezposelnosti za službo itd. Ker more biti tako društvu za zasebno uradništvo zdaj in v bodočnosti velike važnosti, je vsakega posameznega uradnika in uradnice lastna in skupna korist, da pristopi društvu kot član. Zato naj oni, ki so pristopnice že prejeli, te čimprej podpisajo in jih vrnejo na naznanjeni naslov. Kdor pa pristopnice še ni prejel, jo dobi pri g. Iv. Hitru, nadoficijalu Mestne hranilnice ljubljanske v Ljubljani. Pristopnino in članarino bo določil ustanovni občni zbor.

Iz deželne službe. Deželni svetnik dr. Bogdan Stepantschitz (ko je še bil namestniški koncipist na okrajnem glavarstvu v Celju, je še bil Stepančič) je imenovan za višjega deželnega svetnika v Gradcu.

Naš prehranjevalni minister postal tajni svetnik. Naš cesar je imenoval našega ministra za ljudsko prehrano in generalnega majorja Höferja za tajnega svetnika.

Kako so se žalostili starši, ko jim sin iz vojske pošlje pismo, ki ga brati niso znali — nemško. Saj zna slovensko govoriti, naj gre v nemško šolo — so nekoč rekli. V tej pa se niti besedice ni naučil zapisati slovensko, le vse nemško. Pozneje je fant sam rekel: Zakaj me niste djali v tako šolo, kjer bi se obeh jezikov naučil!

Zlati zaslužni križec s krono z vojno dekoracijo je podeljen humskemu nadučitelju Antonu Pokarju, kompanijskemu poveljniku prostovoljnega bataljona mariborskih strelcev.

Orehovski Bračko v pokoju. Iz Gornje Radgone se nam piše, da je orehovski Bračko odložil svoj mandat kot okrajni načelnik. Na njegovo mesto je izvoljen Zorzini. Gotovi uradi se trudijo, da bi sedaj Zorzinija oprostili vojaške službe.

Častno občanstvo. Povodom 25letnice mašništva č. g. o. Lenarta Vaupotič, župnika pri Sv. Trojici v Halozah je imenovala občina Gruškovje radi mnogih zaslug istega za svojega častnega občana.

„Božja pot na Svete Gore“. Ta lični molitvenik, ki poleg lepih molitev tudi vsebuje kratko zgodovino „Božje poti na Svete Gore“, se je v kratkem času močno priljubil našemu ljudstvu,

zlasti romarjem na Sv. Gore. Ker bo tudi letos, kakor vsako leto, običajno romanje iz Slovenskega Štajerja na Sv. Gore pri Sv. Petru blizu Sotle, zlasti dne 6., 7. in 8. septembra in v naslednji osmini, bodo romarji imeli priliko si ta molitvenik kupiti pri župnijskem uradu Sv. Peter pod Svetimi Gorami.

Kristus na fronti! Strašne vojske se vedno ni konec. Naši možje in mladeniči morajo naprej krvaveti, v vednih smrtnih nevarnostih prenašati grozne duševne in telesne muke. Kdo jih naj gre tolažiti v teh najbridkejših urah njih življenja? Pošijite za njimi na fronto Kristusa samega v tolažbo! To storite, če jim naročite knjižico »Nedeljski in prazniški evangeliji z razlago in opomini, spisal dr. M. Slavič.« Kristusove besede sv. evangelijev s primernimi navodili in pojasnili so jim najprimernejše hladilo za njih upa in miru potrebne duše. Lepa knjižica, povsod z velikim odobravanjem sprejeta, stane s poštnino vred 50 v ter se dobiva po »Tiskarni sv. Cirila v Mariboru.«

»Straža« stane za celo leto 10 K, za pol leta 5 K in za četrt leta 2 K 50 v. Kdor še ni poravnal dolžne naročnine ali še naročnine za drugo polletje ni obnovil, ga prosimo, da to takoj stori. Kdor noče nabirati nove naročnike, mu pošljemo položnice. Denar se pošlje na naslov:

Upravništvo lista »Straža«
Maribor, Koroška ulica št. 5.

Gospodarske novice.

Zasebno nakupovanje krompirja na kmetih — prepovedano! Štajersko cesarsko namestništvo je izdalo naredbo, s katero je prepovedano ljudem iz mest, trgov itd. nakupovati med drugim tudi krompir na deželi, ker je krompir zasežen v prid države. Zoper tozadevne prestopke je določena denarna globa do 20.000 K ali kazen zapora do 6 mesecev, vrhu tega smejo orožniki odvzeti ves krompir osebam, ki so si ga nakupile na kmetih. — Zelo trdosrčna je ta naredba zlasti za tista mesta, v katerih se za aprovizacijo mestnega prebivalstva stori tako bore malo, kakor n. pr. mestni magistrat mariborski, celjski in ptujski. Na trg ne sme pripeljati kmet nobenega krompirja, torej si ga mestno prebivalstvo ne more kupiti; na deželo iti in si kupiti krompirja na kmetih je pa zopet prepovedano!

Za prost promet s sadjem, sočivjem in krompirjem. Agrarni poslanci vseh državnozbornskih strank so sklenili na Dunaju dne 30. avgusta, da bodo odločno zahtevali od vlade, naj dovoli prost promet sadja, sočivja in krompirja. Posebno odposlanstvo je predložilo to željo kmetijskega prebivalstva ministrskemu predsedniku.

Sadno vino ali sadjevec. V Ljubljani je izšla knjiga pod gornjim naslovom, katera vsebuje navod, kako izdelujemo sadjevec in kako z njim ravnajmo, da dobimo okusno in stanovitno pijačo. Po najnovjših virih in lastnih izkušnjah za slovenske sadjarje priredil z 42 podobami pojasnil Martin Humek, deželni sadjarski nadzornik. Knjiga je izšla ravnoprav, da si jo, predno dozori sadje, vsakdo omisli in prečita. Izdelovanje sadnega vina je marsikje velikega narodnogospodarskega pomena. Obeta se nam hvala Bogu dobra sadna letina. Ob takih prilikah preostane mnogo za hrano malovrednega sadja in bi bilo posebno pri današnjih razmerah nedopustno zavreči tako sadje, kakor tudi ono, ki je prezgodaj odpadlo. Ker tega sadja svežega ne moremo ugodno porabiti za človeško hrano, ga lahko spremenimo v pijačo. Tudi imamo mnogo puste za zlahotno sadje neprikladne zemlje, kjer pa dobro uspeva neobčutljivo moštno sadje brez obdelovanja in gnojenja, tako dobijo tudi pusta zemljišča svojo vrednost. Vse to sadje se najkoristnejše porabi za sadjevec. Isti gasi žejo bolj nego vino iz grozdja in ne povzroča tiste zapanosti in utrujenosti kakor pivo ali celo žganje. Knjiga se naroča v Katoliški Bukvarni v Ljubljani in stane 2 K 40 v.

Dopisi.

Maribor. Za okrajnega krompirskega nadzornika ni imenovan g. Vincetič, ampak pensionirani davčni oskrbnik Kahler, ki je velik Nemeč pred Bogom in ljudmi ter se na krompir čisto nič ne spozna. Okrajno glavarstvo nam poroča, da ni zakrivilo tega imenovanja, ampak je to pripisovati edino le vojno-žitno-prometnemu zavodu v Gradcu.

Maribor. Zadruga gostilničarjev za mariborski okraj je na svojem zadnjem letnem običnem zboru sklenila zaprositi vlado, da določi najvišje cene za vi-

no in sadjevec letošnjega pridelka se pred trgatvijo in pravočasno, češ, da bi gostilničarji ne trpeli kakšne prebitne škode. Ker se nahaja vodstvo te zadruge v nemškutarskih rokah, je umljiva njena uprava gniljiva skrb za večinoma nemškutarske mariborske in druge gostilničarje.

Maribor. Okrajna sodnija v Mariboru prosi, da naj se oglasi isti mož pri okrajni sodnji št. 20, ki je bil dne 17. dec. 1916 iz trgovine Worsche poslan v trgovino gospe Ferner preje Holiček v Gosposki ulici, in ki je tam kupil obleko za 140 K in dne 31. dec. 1916 zimsko suknjo za 200 K.

Sv. Lenart v Slov. gor. Gospodarsko pomožni urad za sodni okraj Sv. Lenart (načelnik: okrajni sodnik dr. Ilanig) v St. Lenartu naznanja še enkrat, da sprejema prošnje ob delavnikih samo popoldne od 2—5 ure, ob nedeljah in praznikih pa od 11—12 ure dopoldne. Ob delavnikih se dopoldne ne uraduje in se sodništvo prosi, da se potem ravna.

Mala Nedelja. Topničar Franc Lajh je, kakor piše svojim domačinom, nedavno obiskal grob pešaka 87. pešpolka Franca Filipič, ki leži pokopan na italijanskih tleh, južno od gore Kanova. Na nagrobni križ mu je pripel svetinji, ki sta jih dali sestra in mati rajnega, in zeleni šopek. Na tistem pokopališču in v bližini počiva na stotine slovenskih mož in mladeničev, ki so žrtvovali svoje življenje za domovino in cesarja.

Sv. Lovrenc na Dravskem polju. V ponedeljek dne 27. avgusta je umrl po dolgi bolezni Anton Vodošek, kmet v Pleterjah. Oba sina sta na fronti, zapušča ženo-vdovo samo. Bil je zvest naročnik „Slov. Gospodarja.“ N. v m. p.!

Marenberg. Vačimo na sestanek D. kliške Zveze, ki se vrši dne 9. septembra pri Sv. Janezu ob navadnem času po običajnem sporedu. Želeti je, da se udeleže štoda tudi drugi.

Celje. Mestni magistrat naznanja, da je nakupovanje živil na debelo na tukajšnjem mestnem trgu pred 9. uro predpoldne prepovedano; nadalje se naznanja, da je prepovedano kopati nezreli krompir in ga prodajati mestnemu prebivalstvu.

Celje. Vpisovanje v tukajšnjo dvorazredno mestno deško in deklško trgovsko šolo s pravico javnosti, kakor tudi na tukajšnjo trirazredno deklško meščansko šolo se bo vršilo dne 16. in 17. septembra predpoldne, vpisovanje na tukajšnjo deželno deško meščansko šolo pa dne 14. in 15. septembra od 8.—12. ure predpoldne.

Brežiška okolica. Naj izve širša javnost o čudnem postopanju upraviteljstva breške graščine grofa Attemsa ter naj bodo na to opozorjeni obenem naši poslanci. Mi kmetje smo žalibog primorani vsako leto po licitaciji kupiti od te graščine seno in otavo, ker ima to veleposestvo velikansko ozemlje travnika. Pri vsakoletni licitaciji gredo cene višje, ker upraviteljstvo ne vzame pri izklicu kakšne srednje zmerne cene, ampak najvišjo ceno prejšnjega leta. Iz tega vzroka morajo cene doseči nezaslišano visokost. In graščina pravi, da ni kriva teh visokih cen, temveč kmetje, ki licitirajo. Pa to je le hinavski izgovor. Kmetje morajo imeti živinsko klajo, če nočejo imeti praznih hlevov; uplivači ne morejo na izklicne cene, pač pa bi moral biti zraven sodnijski ali kak drugi izvedenec, da bi kontroliral tako nečuvno postopanje. A letos si je graščina izmislila nekaj prav posebno čudnega. Ker se je govorilo, da je vsa košnja od vojaštva zasežena in licitacije niso dovoljene, si je upraviteljstvo najelo nekega izvedenca iz Bizeljskega, ki naj odloči pri licitaciji, koliko mora posameznik od vsakega svojega deleža dati nazaj graščini posušenega sena. Nabrali so tako čez 90 meterskih stotov, po trdem prepričanju vseh, za vojaške namene. Sedaj pa pride vojaštvo v naše občine seno pobirat. Ko upraviteljstvo izve, da so vojaki na potu v Kapele, kjer je v velikih shrambah nakopičeno seno breške graščine, pošlje hitro vozničke po seno, da ga odtegnejo vojaški zasegi, pa ga v večdnevih vožnjah spravijo v drugo občino, v mesto Brežice, pustivši v občini, kjer je zraslo in bilo oddano, le neko malenkost. Vojaštvo se odpravi v nedeljo, dne 19. avgusta z več vozovi v Brežice po to seno, pa pride s praznimi vozovi nazaj. Graščina noče dati, pravi, da je to njeno seno, da gv je ona plačala, dala bi le kake 3 meterske stote. Grozovito je to ljudem razburilo. Kmetje v občini bi naj od kupljenega sena in svoje revščine dali stotine meterskih stotov, graščina pa, ki ima v občini ogromne travnike, pa je dobila tudi v ta namen čez 90 meterskih stotov, pa le neko malenkost? Kam se naj obrnemo? Okrajno glavarstvo ne more ali noče pomagati. Pred vsem kmetje slovesno ugovarjamo, da bi nas graščina silila zopet k tlaki, da bi mi za njo sušili in vozili seno, ne, ampak mi smo to le storili le za vojaštvo. Kako se vendar drugače cedite samega patriotizma, pokazite ga! Mi zahtevamo, da nam vzeto seno oddate v celoti vojaštvu, ali pa ga date nam kmetom nazaj.

Hamborn v Nemčiji. Tukaj je v Gospodu umrla Marija Orekovec. Bila je zelo delavna in požrtvovalna Slovenka. Mnogo je storila za tukajšnja naša slovenska društva in za razširjanje „Slov. Gospodarja“ in „Straže.“ N. p. v m.!